Anul I. Nr. 5

Aprilie 1951

Ad me currendum est
in omni judicio
(De Imitatione Christi.
Lib. III. Cap. 46)

ÎNDREPTAR

FOAIE PENTRU GÂND ȘI FAPTĂ CREȘTINEASCĂ

CREȘTINISMUL ȘI POLITICA

de FLAVIU POPAN

Osservatore Romano din 8 Aprilie 1951 publică cuvintele Papei Pius XII, adresate membrilor „Mișcării universale pentru o confederație mondială" (Mouvement universel pour une Confédération mondiale). În calitatea sa de Păstor sufletesc, Sf. Părinte a simțit datoria să reamintească principiile fundamentale de ordin național și constituțional, economic și social, cultural și moral, pentru cimentarea unei organizații politice mondiale. „După toate încercările trecute și prezente — se întreabă Papa — am putea, oare, îndrăzni să socotim suficiente resursele și metodele actuale de guvernare și de politică? Într'adevăr e imposibil să se soluționeze problema organizării politice mondiale fără a consimți de a ne îndepărta uneori de drumurile bătute, fără a face apel la experiența istorică, la o filosofie socială sănătoasă și chiar la o anumită divinație a imaginației creatoare".

Am putea conclude din aceste cuvinte un nou amestec neîndreptățit al Bisericii în politică? O astfel de părere ar face dovada lipsei de înțelegere a Evangheliei — doctrină de vieață —, a cărei valabilitate se extinde la întreaga activitate a omului și la toate manifestațiile de vieață, neputându-se îngrădi între pereții unui locaș de rugăciune cu „speciale mirosuri de tămâie". Experiența a arătat apoi că buna orânduire a vieții politice și sociale e tot atât de importantă pentru consolidarea vieții creștine ca înălțarea de biserici și împlinirea datorințelor de pietate. Nemții exprimă un aspect din acest adevăr printr'un proverb frumos: „Wohnbau ist Dombau; Wohnungsfürsorge ist Seelsorge".

Care ar trebui să fie, în concret, raporturile între religie și politică? În relațiile sale cu politica, „Biserica are datoria — spune Leo XIII — să facă tot posibilul pentruca spiritul Evangheliei să informeze legile și instituțiile popoarelor". De pildă, în fața unei categorii de cetățeni neîndreptățiți de organizația statală, Biserica nu se poate mulțumi cu un simplu îndemn la rugăciune și la frecventarea locașurilor sfinte; ci are datoria de a interveni, cu toate mijloacele disponibile, pentru statornicirea vieții mai conforme dreptății creștine. Tocmai de aceea ea nu se poate face „servitoarea partidelor, nici nu

continuarea în pag. 2

ÎNVIEREA LUI HRISTOS: BANCHET AL CREDINȚEI

Veniți, cu toții, și vă îndulciți la banchetul credinței! Luați, toți, bogăția bunătății! Nimenea să nu se plângă de sărăcie, că s'a arătat împărăția cea de obște. Nimenea să nu se tânguiască pentru păcate, că iertare a izvorît din mormânt. Nimenea să nu se teamă de moarte că ne-a liberat moartea Mântuitorului. Pe aceasta a stins-o Cel ce era ținut de dânsa. Prădat-a iadul Cel ce s'a pogorît la iad. Amărîtu-l-a fiindcă a gustat trupul lui.

Și acestea, mai înainte văzându-le Isaia, a strigat:

„Amărîtu-s'a iadul, întâmpinându-te pe tine, jos. Amărîtu-s'a că a fost stricat. Amărîtu-s'a că a fost rușinat. Amărîtu-s'a că a fost omorît. Amărîtu-s'a că a fost legat. A luat trup și s'a lovit de Dumnezeu. A luat pământ și s'a întâmpinat cu cerul. A luat ce a văzut și a căzut peste ce n'a văzut.

„Unde ți-este, moarte, boldul? Unde, iadule, tăria? Ridicatu-s'a Hristos și au căzut dracii! Înviat-a Hristos și se bucură îngerii! Înviat-a Hristos și viața viețuiește! Înviat-a Hristos și nici un mort nu mai este în mormânt!

(Al sfântului Ioan Gură de Aur, Cuvânt la luminata zi a Învierii Domnului).

COMEMORARE ÎN R.P.R.

I. CANTACUZINO (1863-1934) și I. I. MECINICOV (1845-1916)

de GRIGORE NANDRIȘ

In procesul de distrugere a valorilor trecutului românesc, reprezentanții regimului de opresiune nu se rețin nici dela cele mai grosolane falsificări. Dimpotrivă, se pare că ei simt o plăcere deosebită în a înfrunta cu neadevăruri o lume care nu le poate răspunde. În fond însă ei duc o luptă grea cu umbrele de care sunt chinuiți în subconștientul lor.

Un exemplu recent ne oferă comemorarea profesorului Ion Cantacuzino în presa din țara subjugată. Institutul ce-i poartă numele, creat și condus de priceperea acestui savant român, cu concursul devotat al unora dintre cele mai distinse elemente ale științei medicale românești, stă acum ca un ghimpe în ochii usurpatorilor sterili. Neputându-l distruge, căci au nevoie de el, s'au apucat să-l proclame creație a geniului rusesc, pentrucă I. Cantacuzino a fost discipolul lui Mecinicov. Deoarece însă Mecinicov a trăit și a lucrat în Franța, unde mediul apusului decadent n'ar fi fost propice desvoltării geniului rus, academicianul reperist Mihail Roller decretează transferarea în Rusia a dascălului și a ucenicului. În felul acesta cerințele șovinismului sovietic sunt satisfăcute și academicianul și-a făcut datoria.

După părerea curentă în lumea aceasta, adevărul, frumosul și binele rămân adevăr, frumos și bine, oriunde și oridecine ar fi fost realizate. Deci, în fond, transplantarea lui Cantacuzino în climatul rusesc n'ar avea nici o importanță, dacă ea ar fi avut loc în realitate. Nu este vorba însă de o călătorie accidentală în Rusia a celor doi prieteni savanți, ci de o colaborare științifică îndelungată în mediul rusesc. Aceasta nu a avut loc pentru simplul motiv, că atunci când Mecinicov e numit profesor la Odesa (1870), Cantacuzino era de șapte ani; iar când distinsul embriolog rus se exilă din patria-i binecuvântată (1882) și se așeză în apusul detestat de academicienii reperiști, I. Cantacuzino avea 19 ani. E greu să ne închipuim că savantul român a suferit profunda influență a lui Mecinicov înainte de această vârstă.

Ceea ce face și mai puțin probabilă influența embriologului Mecinicov asupra lui Cantacuzino, în această perioadă, să zicem embrionară a savantului român, este faptul că după ce Mecinicov și-a terminat studiile universitare la Charcov, el a trăit în străinătate, lucrând în diferite laboratoare din apus: Göttingen, München, Neapole, Messina, etc. În aceste laboratoare apusene Mecinicov a câștigat experiența inițială și s'a pregătit pentru a deveni unul dintre creatorii medicinei moderne.

În 1888 el se stabilește definitiv în Paris, la Institutul Pasteur. Aici s'a legat prietenia între Mecinicov și Cantacuzino. Între 1882 și 1888 Mecinicov a vizitat odată (1886) Institutul bacteriologic din Odesa.

Mecinicov, prin formația sa științifică este un apusean desăvârșit. Numai datorită laboratoarelor puse la dispoziția sa de Franța el a putut capitaliza experiența dobândită în celelalte centre ale apusului. Geniul său a rodit în climatul Apusului.

Evident fiecare țară și fiecare națiune este îndreptățită să se mândrească cu fii născuți pe pământul ei, dacă ei au contribuit la progresul civilizației omenești. E un drept firesc. Dar atunci să ni se îngădule și nouă să reclamăm ce este al nostru, căci Mecinicov este numai prin adopție un fiu al Rusiei. Mecinicov este Român prin originea sa. Cantacuzino s'a apropiat de un frate, și s'a împlinit cuvântul Scripturii: Ale tale dintru ale tale.

Bacteriologul I. I. Mecinicov, fost membru de onoare al Academiei Române, este coborîtor direct din neamul Spătarului Gheorghe fiul lui Ștefan, plecat cu Dimitrie Cantemir și cu alte mii de familii boierești din Moldova în Rusia, în 1711. Mecinicov nu este decât traducerea româneseului spătar. Soția Spătarului Gheorghe a fost Caterina, fiica Vornicului Alexandru Buhuș din Moldova. Ei au avut un singur fiu, Ion, al cărui fiu Ilie, ofițer în armata rusă a fost căsătorit cu Matrona Ermolaeva Annenkova. Acest strănepot al Spătarului Gheorghe a avut cinci copii: Petru, Eugraf, Gheorghe, Alexandru, Nadejda. Fiul lui Eugraf, Ion, a avut doi fii: Ilie, care a fost ofițer de gardă în Peterburg și este tatăl bacteriologului dela Institutul Pasteur, și Dimitrie.

Bacteriologul (având acelaș nume Ilie ca și tatăl său) este cel mai mic dintre cei cinci frați și o soră: Ion, Leon, Caterina, Nicolai, Ilie. Leon a ajuns la oarecare notorietate prin activitatea lui științifică și de aventurier politic. A fost geograf, publicist, sociolog, a luptat în brigada lui Garibaldi (1860), a fost adept al lui Darwin și aderent al Declarației Dreptului Omului.

După ce și-a cheltuit toată averea imobilă în Peterburg, tatăl bacteriologului s'a mutat pe moșia strămoșească Panasovka, în regiunea de stepă a guberniei Charcov, unde s'a născut Ilie, bacteriologul de mai târziu, în ziua de 3 Mai 1845. Tatăl său se ocupa, pe această moșie, cu remonta de cai pentru două regimente de cavalerie —, o predilecție moștenită dela strămoșii săi moldoveni. În regiunea aceasta a Charcovului au fost așezate de către Petru cel Mare cele mai multe familii ale nobilimii moldovene, care luară drumul pribegiei pe urma politicii nesocotite a lui Dimitrie Cantemir. Spătarul Gheorghe Ștefan a primit o moșie la Izium și 86 de familii de robi.

Aceasta este originea lui Mecinicov, și dacă Rușii sunt mândri cu numele lui tradus, noi îi putem reclama originea, iar apusul geniul creator pe care i l-a format. Acesta este dascălul și prietenul lui I. Cantacuzino dela Institutul Pasteur.

Mecinicov nu este singura contribuție pe care a dat-o Moldova etern sângerândă vieții rusești. Spătarul Milescu, Petru Movilă, Antioch Cantemir, poetul Herascov sunt numai piscurile rămase deasupra apelor ce au cărat cu ele ce a avut Moldova mai bun. Din vinele ei deschise spre răsărit au curs, de-a-lungul veacurilor, râuri de sânge peste stepa nesățioasă. Academicienii reperiști ar fi putut simplifica problema comemorării proclamând pe I. Cantacuzino de-a-dreptul Rus. Nimeni n'ar fi putut protesta. O ramură a Cantacuzinilor a emigrat în aceeaș vreme în Rusia. Descendenții din această ramură trăiesc până astăzi.

Printre Moldovenii pribegi în Rusia este căutat de către unii savanți și autorul celei mai glorioase epopei naționale rusești: Epopeea lui Igor. Această epopee de vreo 1800 de cuvinte continuă, de peste o sută de ani, să preocupe știința filologică. Ea a creat o literatură polemică de mai mult de 1800 de volume. Răuvoitorii afirmă că această epopee națională este un falsificat, dar partizanii autenticității îi apără prestigiul cu un fanatism religios.

continuarea în pag. 3

RECULEGERE

De Paști, în satul vesel . . .

. . . Când s'a putut scrie acest stih senin, despre satul românesc? . . . În ce medieval „o mie patru sute" să căutăm icoanele fericite ale vieții cătunului nostru natal? . . . Prin ce minunată reversibilitate să înturnăm râul Timpului spre fabulosul ieri? . . . Pe ce tărâm fermecat se află colina bisericuții din copilărie, și osemintele cimitirului străbun? . . .

. . . Totul îndepărtat, totul smuls, — dar nu pierdut, nici desrădăcinat!

Căci neamul nostru retrăește azi încă o biciuitoare Singurătate, din multele cu care a fost încercat și oțelit de Pronie. Nu și-a uitat de Singurătatea latină, când barbarii l-au smuls, în secolul al treilea, dela sânul Imperiului roman; de Singurătatea modernă, când, ca într'un basm, neamul nostru și-a reunit și desmorțit singur, mădularele smulse de atâția hrăpăreți; nu și-a uitat, însfârșit de Singurătatea europeană, de când, acum patrusprezece veacuri, năpădirea nahlapului slav ne-a încercuit și ne-a desgărdinat pentru totdeauna de strămoșeasca arie a Latinității ce se întindea ca o pânză neîntreruptă dela Atlantic până la Nistru . . . Singurătate geografico-istorică adânc reflectată în sufletul românesc, în „dorul" și în „doina" lui atât de specifice, în vârtoasa trăire lăuntrică a geniului neamului nostru, în marea lui iluminare interioară care preface singuratătea noastră pe glob într'o inconfundibilă Singurătate românească în Cosmos.

Așezați de o soartă vitregă „la marginea lumii barbarilor, unde joacă pulberile și nesiguranțele", cum scria odinioară Trădătorul din Sadova, am fost în schimb miruiți cu harul Singurătății și al Tăcerii, harul adevăratei Vieți spirituale — căci „Viața adevărată e tăcere, iar nu exprimare" (Pârvan).

Noi, cei din afară, care murim cu fiece zi ce-o trăim în surghiun, să prăznuim sfintele Paști reculegându-ne, ca și ei, în aspră tăcere, în binefăcătoare singurătate. Și, siguri că temporalul va fi odată mai mult biruit de ex-temporal, și că îndurările mute din robia de azi se vor preface, la soarele libertății de mâine, în roade spirituale universal-glăsuitoare, le trimitem pe aripile gândului duios și durut acest alinător mesagiu străbun: Beata solitudo, sola beatitudo.

VICTOR BUESCU

PSALMUL 141

I

Către Domnul strig cu mare glas,
cu mare glas îl rog pe Domnul.
Înaintea lui vărs suspinarea mea,
necazul meu înaintea lui îl pun.
Când se turbură sufletu'n mine,
Tu cunoşti calea vieţii mele.

II

În calea pe care merg, mi-au ascuns cursă.
Mă uit la dreapta şi văd:
nimeni nu-mi poartă de grijă.
Nu mai am unde fugi;
nimeni nu ia sama la viaţa mea.

III

Doamne, către tine strig;
zic: tu eşti scăparea mea,
partea mea în pământul celor vii.
Ia aminte la strigătul meu,
căci sunt sdrobit, foarte.
Scoate-mă din mânile prigonitorilor,
că-s mai tari decât mine.
Scapă-mă din prinsoare,
ca să preamăresc numele tău.
Drepţii împrejurul meu vor sta,
când te vei îndura de mine.

(Traducere de Octavian Bârlea şi George Racoveanu, după LIBER PSALMORUM. Nova e textibus primigeniis interpretatio latina cum notis criticis et exegeticis. Roma 1945).

CREŞTINISM ŞI POLITICĂ

se poate pleca exigenţelor trecătoare ale politicei" (Leo XIII), ci, rămânând arbitră, deasupra tuturora, trebue să promoveze în toate formele de vieaţă asociată „rânduiala absolută stabilită de Creator şi pusă într'o nouă lumină de revelaţia Evangheliei" (Pius XII).

Pentru noi această legătură între acţiunea religioasă şi politică nu e nouă. Şcoala naţionalistă transilvăneană — ca să iau un exemplu — a avut ca îndreptar credinţa propovăduită de Biserică. „Preoţi cu crucea 'n frunte", cunoscuta expresie din poezia lui Andrei Mureşanu, ar vrea să spună — într'o interpretare cumpănită—, că deşteptarea naţională a fost călăuzită de normele superioare ale credinţei religioase.

Raporturile n'au rămas însă întotdeauna aceleaşi; ci Biserica s'a văzut uneori schimbată din îndreptar într'un „instrument politic în mâna tagmei patriotice", cum spunea M. Eminescu. În loc să se facă o politică după normele dreptăţii evanghelice, s'a făcut uneori o „Biserică de politică după chipul şi asemănarea ei (a politicei)" ca o „simbriaşe oarecare Ministrului Cultelor", — adaugă Nichifor Crainic. Observaţia aceasta e mult prea exagerată, dar ea exprimă în termeni vii o situaţie care ar fi inadmisibilă: degradarea idealului religios şi moral în slujba intereselor de parte. În această răsturnare, de valori găsim explicaţia lipsei de încredere cu care mulţi măsoară astăzi şansele de reuşită ale Bisericii în viitoarea operă de reconstruire a valorilor spirituale. Şi tot aci descoperim motivul deosebirii de comportare a Kremlinului faţă de diferitele Biserici creştine. Acolo unde a găsit un corp ierarhic intrat, prin tradiţie, în orbita de influenţă a Statului, Comuniştii n'au pornit o persecuţie deschisă. Căci ar fi însemnat să piardă o forţă de care se puteau, în parte, servi.

Când urmărim încercările Guvernelor ateiste de a izgoni, în linişte, pe Dumnezeu din suflete, ni se pare încă şi mai reconfortantă o afirmaţie din Solia, foaia episcopiei ortodoxe din America (18 Martie 1951): „Dacă Statul încetează să mai fie un stat creştin şi prieten sprijinitor, atunci Biserica Ortodoxă încetează de a mai fi aleetă. Poate deveni chiar adversară". În această putinţă, ori, mai bine zis, datorie firească de a deveni adversară, atunci când „forţa politică violează drepturile lui Dumnezeu în societatea civilă" (Pius XI), noi vedem întoarcerea la spiritul adevărat al Evangheliei, exprimat prin cuvintele rostite de S. Petru în faţa Sinedriului evreesc: Se cuvine să ascultăm de Dumnezeu mai mult decât de oameni!

FLAVIU POPAN

Dintre ziduri străine

Peste graniţi, jandarmi şi cătuşi,
gîndul meu vine şi-acuşi,
să-ţi bată'n fereşti şi la uşi . . .

Prin zidul cel roşu şi greu,
vine spre tine mereu,
neam al meu, neam al meu! . . .

Pân'ce 'n mormînt voi cădea,
fi-voi, în trecerea-mi grea:
inimă din inima ta . . .

Lege, poruncă mi-eşti tu . . .
dela paşii dintîi pân'acu,
spusu-ţi-am vreodată eu: nu?:

Acelaş, pe bine pe rău,
pe culmi ori pe margini de hău:
ostaş al destinului tău . . .

Cu văzul spre sorii tăi noui,
pân' peste clipa de-apoi
de tot ce-i pămînt mă despoi . . .

Cu pasul prăpădul îl capăr;
vorbe de cremene scapăr:
cu ele prin veac să te apăr.

Gata de-un drum ce s'amînă,
drept, pentru tine în mînă
ţiu inima asta bătrînă . . .

Pân' sbaterea-i scurt va 'nceta,
chiar peste ea de-ai călca,
dîrz, dacic răspunde-va: da:

Cu limbă de moarte îţi las
tot focul nestins ce-a rămas:
stihiile din gînd şi din glas . . .

Ca'n visuri întrebu-mă-aşa:
mai sunt eu oar'cineva,
ori chiot din inima ta?!

Ca pe-o culme de dacic Horeb,
în rugăciuni ce înjgheb,
eu mă întreb, te întreb:

Putea-va străinul mişel,
legat să te ţie de el
în lanţuri de besnă şi-oţel?!

Robi jalnici cu gînd mohorît,
de trudă smintiţi, şi de-urît,
jug roşu ţi-atîrnă de gît . . .

Hoţi grabnici, ce patrie n'au,
ce de frică pân'ieri îţi ştiau,
cojocul din spate ţi-l iau . . .

Grînele, vraf după vraf,
pleacă, sub nouri de praf,
din câmpiile tale de jaf . . .

De-acolo de unde asuzi,
sub biciul străinilor cruzi,
tu mai auzi? mă mai auzi?!

În gînd te aud, te aud,
şi de mînie zălud,
sînge şi moarte asud . . .

Atunci cînd tu sama-ţi vei da,
de tăria uriaşă a ta,
cătuşile 'n bucăţi vor sălta . . .

Ca de-un junghiu, haiduceşte mă scol,
cu uitături de pârjol,
cu ochii spre tine, prin gol . . .

Mă cutremur de moarte, mi-e frig,
şi'n fierbinţeală mă frig,
neam al meu, cînd te strig! . . .

De lacrimi şi de-obidă, uituc,
sămînţă de fulger ţi-aduc,
neam al meu, neam-haiduc! . . .

În noaptea-mi de sbucium şi jind,
aud al Învierii colind
l'ale soarelui porţi adiind . . .

Dincolo de roşul prăpăd
ce peste lume-l străvăd, -
voi mai trăi să te văd?!

Ori scris mi-e de fulger să cad,
în funduri de hău, ca un brad
prădat de azur şi răsad?!

ARON COTRUŞ

URMAREA LUI HRISTOS

Cartea a treia

DESPRE MÂNGÂIEREA LĂUNTRICĂ

Capitolul II

ADEVĂRUL VORBEŞTE LĂUNTRULUI NOSTRU FĂRĂ SGOMOT DE CUVINTE

1. Vorbeşte, Doamne, căci sluga ta ascultă. **(I Regi 3, 10).** Sluga ta sunt eu; dă-mi pricepere ca să cunosc mărturiile tale. **(Ps. 118, 125).**

2. **Pleacă inima mea spre cuvintele gurii tale şi vorbirea ta să se lase asupra ei ca roua.**

3. **Fiii lui Israel ziceau odinioară lui Moisi:** vorbeşte-ne tu şi vom asculta; să nu ne grăiască Domnul, ca nu cumva să murim. **(Exod. 20, 19).**

4. **Nu aşa, Doamne; nu aşa este rugăciunea mea! Ci cu Samuel Profetul, prea umilit şi de mare râvnă arzând strig către tine:** vorbeşte, Doamne, căci sluga ta ascultă. **(I Regi, 3, 10).**

5. **Să nu-mi vorbească nici Moisi, nici altul din profeţi; ci mai vârtos vorbeşte-mi tu, Doamne Dumnezeule, cela ce inspiri şi luminezi pe toţi profeţii. Că tu singur, fără ei, poţi îndestula sufletul meu; însă ei, fără de tine, nimic nu isbândesc.**

6. **Ei pot face să răsune vorbe; dar duhul nu-l pot ei da.**

7. **Ei pot grăi frumos; dar de taci tu, ei inima n'o pot aprinde.**

8. **Ei pun înainte cuvinte; dar înţelesul cuvintelor tu îl desvălui. Ei fac cunoscute tainele; dar înţelesul celor pecetluite numai tu-l deslegi.**

9. **Ei vestesc poruncile; dar tu ajuţi să fie plinite.**

10. **Ei arată calea; dar tu dai tăria de a umbla pe ea.**

11. **Ei se ostenesc cu cele din afară; dar tu înveţi şi luminezi inimile.**

12. **Ei adapă din afară; dar tu faci să rodească.**

13. **Ei chiamă cu cuvinte; dar tu dai auzului înţeles.**

14. **Nu-mi grăiască, deci, Moisi; ci tu, Doamne Dumnezeul meu, Adevărul cel veşnic; ca nu cumva să mor şi să rămân neroditor, de voiu fi povăţuit numai din afară, iară lăuntrul meu nu va fi arzând.**

15. **Nu-mi fie, deci, mie spre osândă cuvântul auzit, dar neurmat; cunoscut, dar neiubit; crezut, dar neţinut.**

16. Vorbeşte, **aşadar,** Doamne, căci sluga ta ascultă; căci tu ai cuvintele vieţii veşnice. **(Ioan 6, 69).**

17. **Vorbeşte spre mângâierea sufletului meu şi spre desăvârşita îndreptare a vieţii mele. Iară ţie, spre laudă, slavă şi cinste fără-de-sfârşit.**

(Traducere de **George Racoveanu,** după **De Imitatione Christi,** libri quatuor. Auctore Ven. Thoma Hemerken a Kempis, canonico regulari ordinis S. Augustini).

PUBLICAŢII PRIMITE

SUFLET ROMÂNESC, Revistă de cultură creştină. An. II, Nr. 3-4, Iulie-Decemvrie 1950. Roma. Cuprinsul acestui număr festiv:

Gh. Cosma, Legea strămoşească.

D. Găzdaru, Atitudinea unor voevozi români în chestiunea unirii Bisericilor (1565-1700).

Aron Cotruş, Cântec lui Ramon Lull.

D. St. Marin, Unirea Bisericilor — Perspective de viitor.

Alberto Canestri, Cum mi-a fost dat să cunosc pe Români în Colegiile ecclesiastice din Roma.

Em. Panaitescu, Episcopul Inochentie Micu-Klein. — Închinare.

Ion V. Emilian, La un sfert de mileniu.

Sever Pop, Şcoala primei afirmări ştiinţifice româneşti.

Al. Gregorian, Basilica San Marco.

Aloisie L. Tăutu, Unirea calumniată.

Petre Sergescu, Să construim cetatea spirtului.

Alexandru Mircea, Intrarea în ecumenicitate şi libertatea bisericească.

Gen. Ion Gheorghe, Creştinătatea în luptă contra materialismului comunist.

Basil Munteanu, Patria românească văzută de Michelet.

Petre Iroaie, Carmen Arvale.

Domnica Palade, Preotul Ideal.

Bonaventura Morariu, Venerabilul Ieremia Valahul.

Pamfil Cârnaţiu, Preamărirea Maicii Domnului.

*

ROMÂNUL, organ al Asociaţiei Românilor liberi din Statele Unite ale Americei, New York City, An. I, Nr. 1. Martie 1951. Semnează articole: **General Nicolae Rădescu, Grigore Gafencu, Mihail Fărcăşanu, Vintilă V. Brătianu, E. Ghilezan, Florin C. Zaharia,** ş. a.

*

EM. VASILIU-CLUJ, Scrisoare deschisă Majestăţii Sale Regelui Mihaiu, 15 p. (În «Colecţia Ideea Naţională», Paris 1951).

SCRÂŞNET

Răbdare, dorul meu şi ura mea,
Răbdare, că Dreptatea va să vie
Şi scumpa, strămoşeasca Românie,
Din nou o vom vedea, o vom vedea!

Răbdare, ura mea, Zeiţa mea,
Răbdare, dorul meu din surghiunie,
Că draga, neuitata Românie,
Din nou o vom avea, o vom avea:

Şi zările pierdute din Negoi,
Şi murele brumate din zăvoi,
Şi freamătul din Deltă, printre trestii,

Şi valurile Dunării albastre,
Şi schitele străbune şi sihastre,
— Şi vom avea şi pielea-acelor bestii!

V. BĂJENARU

Atitudini

Ziarul **Unirea,** organul Românilor catolici din America de Nord, în numărul din Martie a. c., răspunde în termeni cumpătaţi şi în spirit frăţesc, care-i fac cinste, repeţitelor „amabilităţi" publicate de la o vreme încoace în **Solia,** organul oficial al Consiliului Episcopiei Ortodoxe din America, de sub preşedenţia Prea Cucernicului Părinte Protopop Ioan Truţă dela Cleveland.

Acest răspuns a fost provocat — cum aflăm din ziar — de intervenţiile Românilor catolici şi ortodocşi, deopotrivă, care întrebau „de ce nu răspunde nimeni la ceea ce scrie **Solia** împotriva Bisericii catolice?"

După ce arată cu multă seninătate contradicţiile între anumite afirmaţii şi graba unor motivări şi expresii (catolicii ar fi **„eretici"**), **Păr. Gheorghe Pop,** autorul articolului, trecând la situaţia din ţară, unde credincioşii catolici sunt prigoniţi de moarte, spune:

„Suntem fericiţi să putem spune, că în Ţara Românească sunt şi atâţia fraţi ortodocşi, care, fără a avea până acum exemplul vreunui Episcop al lor, suie acelaşi Martiriu. Biserica noastră nu s'a dat în lături să recunoască meritele altora, fie ei de orice confesiune. În sufletul scump al Neamului Românesc este săpată adânc iubirea Papii, care l-a numit pe Ştefan cel Mare, pentru toate veacurile, **Atletul lui Christ.** După cum în inima catolică este săpată adânc recunoştinţa pentru faptele strălucite ale lui Ştefan cel Mare. Despre acei însă care au prezidat la sugrumarea Bisericii Catolice române şi la punerea în lanţuri a slujitorilor şi credincioşilor ei, nu putem avea cuvinte de laudă . . . Când vorbim despre acei conducători rătăciţi ai Bisericii Ortodoxe Române (suntem bucuroşi să-i pomenim cât mai rar), noi nu ne legăm de Biserica Ortodoxă. Un Catolic adevărat nu poate spune despre Biserica Ortodoxă, decât ceea ce spune Biserica Romei despre ortodoxie: Ortodoxia este cea mai apropiată învăţătură de învăţătura Bisericii catolice. Dintre toţi creştinii, deci, Ortodocşii sunt fraţii noştri cei mai apropiaţi. O spunem ca să se ştie care a fost şi este atitudinea noastră de totdeauna faţă de Biserica Ortodoxă şi fiii săi».

Preotul G. Pop termină cu aceste gânduri:

„Căci dincolo de mormintele, care ni se vor săpa mâine, nu ne vor mângâia discordiile, ci numai şi numai iubirea creştină în gând şi în faptă, picurată de Dumnezeu pe inimile omeneşti în Rugăciune.

Acesta a fost şi va rămâne primul pas adevărat spre Unire".

Articolul din **Unirea** a pus şi a rezolvat o problemă de atitudine: lărgime de vederi şi îmbrăţişare generoasă, frăţească, a adevărului, oriunde s'ar găsi; ori îngrădire încâlcită între limitele înguste ale unui confesionalism demodat?

Noi credem că trecerea peste spiritul **confesional** şi de **parte** nu se face prin teorii mai mult sau mai puţin înţelepte, ci prin dilatarea sufletelor în lumina caldă şi a tot cuprinzătoare a dragostei şi a înţelegerii creştine. Ori am vrea, poate, să îndreptăţim din nou proverbul: „Când satul arde" . . ? Un spirit protivnic acestor dilatări, n'ar face decât să îngraşe „humusul" din care răsar şi iau proporţii apariţii de speţa episcopului Moldovanu.

F. P.

ECUMENICITATE

SINOD ECUMENIC

I

Dintr'un număr de 536 sinoade, cunoscute, ţinute în Biserica lui Hristos din întreaga lume între anii 140-787, *ecumenice* sunt numai şapte: *Niceea* (325), *Constantinopol* (381), *Efes* (431), *Calcedon* (451), *Constantinopol* (553), *Constantinopol* (681), *Niceea* (787). (Ne oprim la anul 787 pentru motivul, foarte puternic, că sinoadele ecumenice de până la această dată sunt deopotrivă cinstite de întreaga Biserică a lui Hristos: Apuseană şi Răsăriteană, fără nici o rezervă. Biserica Apuseană Romană, precum se ştie, nu s'a oprit la sinodul 7 ecumenic, ci a continuat seria: Constantinopol (869—870), Latran (1123), Latran (1139), Latran (1179), Latran (1215), Latran (1215), Lyon (1245), Lyon (1274), Vienne (1311), Constanţa (1414—1418), Bâle (1431—1438, continuat la Ferrara 1438—1439 şi Florenţa 1439—1442), Latran (1512—1517), Trent (1545—1563) şi Vatican (1869—1870); în total, deci, 20. Pe toate aceste 20 Biserica Romană le socoteşte sinoade *ecumenice*. Biserica Răsăritului nu recunoaşte drept ecumenice decât pe primele şapte).

Cuvântul „sinod" (synodos) este întâlnit pentru prima dată în Canoanele apostolice (canon 38); traducerea lui prin „conciliu" (concilium) o aflăm întâi, la Tertulian. (*De jejuniis*, c. XIII, P. L., t. II, col. 1024). În sens larg, sinodul era o adunare de laici. În Constituţiile apostolice prin sinod se înţelegea adunarea creştinilor pentru săvârşirea cultului divin. În sens restrâns, sinodul era *reuniunea căpeteniilor bisericeşti pentru a hotărî în chestiunile religioase*.

Origina sinoadelor urcă până la sinodul sfinţilor Apostoli, ţinut la Ierusalim în anul 52 (sau 51). Cele mai vechi sinoade cunoscute — în afară de sinodul Apostolilor — datează de la mijlocul secolului II al erei creştine. Ele s'au ţinut în Asia Mică, împotriva montanismului. Este foarte probabil, însă, că sinoade se vor fi ţinut în Biserica Răsăritului înainte de această vreme. (Împotriva ereziilor gnostice, de pildă).

Sinoadele sunt — fără umbră de îndoială — *instituţie apostolică, stând subt inspiraţia Duhului Sfânt*. Sfinţii Apostoli scriu în încheierea sinodului lor: *Aşa s'a părut Duhului Sfânt şi nouă*. Sinoadele următoare sunt ferm încredinţate că desbaterile lor sunt călăuzite de Duhul Sfânt. Sfântul Cyprian scrie, în anul 252, papei Cornelius, în numele episcopilor sinodului său: *placuit nobis Sancto Spiritu suggerente* . . . Tot astfel se afirmă în încheierea sinodului din Arles (314): *placuit ergo, praesente Spiritu Sancto et angelis ejus*. Sinodul dela Niceea (325), în aceeaşi încredinţare declară, explicit, că: *quod trecentis sanctis episcopis visum est non est aliud putandum, quam solius Filii Dei sententia*. Asupra acestui lucru sunt de acord toţi Părinţii Bisericii Răsăritene şi ai Bisericii Apusene. S. Atanasie cel Mare, S. Ambrosie, S. Grigore cel Mare şi cu ei creştinătatea întreagă, din apus şi din răsărit, a crezut, întotdeauna, că în sinoadele ecumenice s'a hotărît subt purtarea de grijă a Duhului Sfânt. S. Grigore (cel Mare, Dialogul, Papa) socoteşte autoritatea celor 4 sinoade ecumenice (de până la el) egală cu autoritatea Evangheliei: „*Sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere et venerari me fateor*".

Convocarea sinoadelor ecumenice. Primele 7 sinoade ecumenice au fost convocate de împăraţi. Documentele păstrate (şase scrisori de convocare) ne înfăţişează convocarea sinoadelor ca un act de autoritate imperială. Scrisorile de convocare pentru cele şapte sinoade au fost adresate: a) sau numai mitropoliţilor; b) sau mitropoliţilor şi unora dintre episcopii cu renume; c) sau tuturor episcopilor din imperiu. Ultimul sinod convocat de un Împărat bizantin este sinodul din Constantinopol (869). De aci încolo, toate celelalte sinoade socotite de Biserica Romană ecumenice, au fost convocate de Papi. Toate s'au ţinut în Apus.

Participanţi. În cele 7 sinoade ecumenice au hotărît *numai episcopii*. Pe la mijlocul secolului III sunt prezenţi la sinoade, pe lângă episcopi, şi preoţi şi diaconi şi laici (laicos stantes). Istoricii ne relatează că episcopii aduseseră cu ei laici instruiţi. (*Socrate*, Hist. eccles., I, I, c. VIII, P. G., t. LXVII, col. 60 sq.; *Sozomen*: Hist. eccles., P. G., t. LXVII, col. 912 sq.). Deasemenea călugării erau prezenţi aci. Toţi aceştia aveau să-şi expună părerea numai dacă erau întrebaţi. *Vot deliberativ nu aveau*. Se ştie, de pildă, că la cele două sinoade arabe ţinute pentru lămurirea situaţiei episcopului Beryll de Bostra a fost invitat, pentru faima ştiinţei lui, Origen. Sinodul, însă, l-au ţinut episcopii singuri. Documentele ne prezintă şi o anomalie: la sinodul din Efes (449) aflăm printre semnatarii hotărîrii pe arhimandritul *Barsauma* din Syria. Dar sinodul acesta este socotit *sinod tâlhăresc* (synodos listriki; latrocinium Ephesinum). Ce fel de oameni erau episcopii care au participat la cele şapte sinoade? Despre aceşti episcopi *Eusebiu* spune că „unii erau celebri prin răbdarea lor; alţii prin marea lor modestie; unii erau foarte bătrâni; alţii plini de sănătoasă tinereţe" (*De vita Constantini*, I. II, c. IX, P. G., t. XX, col. 1064). *Teodoret*: „Mulţi ardeau de darul apostolic şi mulţi purtau pe trupurile lor stigmatele lui Hristos" (*Hist. eccles.*, 1, I, c.-VIII, P. G., t. LXVII, col. 920).

Numărul episcopilor participanţi. La sinodul I ecumenic au luat parte 318 episcopi; la sinodul II, 150; la sinodul III, 198; la sinodul IV, 600; la sinodul V, 151, la sinodul VI, 174; la sinodul VII, peste 350 de episcopi. (Demn de remarcat: la acest sinod sunt prezenţi enorm de mulţi călugări). Numărul episcopilor care au hotărît în sinoadele ecumenice se mişcă, aşadar, *între 150 şi 600*. Asta, însă, înseamnă că niciodată n'au participat la un sinod ecumenic toţi episcopii Bisericii; căci numărul lor era mult mai mare. (Când Leon I pune să se întrebe (în anul 458) toţi episcopii despre *ortodoxia* sinodului dela Calcedon, peste 1600 de episcopi se pronunţă pentru).

Proporţia între episcopii răsăriteni şi apuseni. La sinodul I ecumenic episcopii răsăriteni erau în număr covârşitor. Dintre apuseni au participat episcopii: Osius (Cordoba), Cecilian (Carthago), Marcus (Calabria), Nicasius (Dijon) Domnus (Stridon-Panonia). Episcopul Romei (Sylvestru); a fost reprezentat prin doi clerici: Vito şi Vincenţiu. La sinodul II au participat *numai episcopi din imperiul de răsărit*. La sinodul III, majoritatea categorică o deţin răsăritenii. Episcopul Romei este reprezentat prin doi episcopi: Arcadius şi Projectus şi prin preotul Philip. Împăratul (Teodosie) trimisese invitaţie specială pentru S. Augustin episcopul Hipponei; dar sfântul moare chiar în această vreme. La sinoadele: IV, V, VI şi VII răsăritenii au format, deasemenea, majoritatea. La sinoadele IV şi VII au fost *aproape numai episcopi răsăriteni*. Un fapt vrednic de reţinut: în vremea ţinerii sinodului V (Constantinopol, 553) episcopul Romei (Vigiliu), care se afla de multă vreme în Constantinopol, refuză să participe la sinod pentru cuvântul *că numărul orientalilor e prea mare*, iară el are în juru-i puţini episcopi. Trimişii sinodului răspund la aceasta că „nu e bine să se facă o astfel de distincţie între orientali şi occidentali, deoarece toţi au aceeaşi credinţă, şi că nici în sinoadele precedente n'au fost prea mulţi episcopi occidentali." De reţinut, iarăşi, faptul că episcopii Romei n'au luat parte, în persoană, la niciunul din cele şapte sinoade ecumenice, ţinute între anii 325 şi 787.

GEORGE RACOVEANU

ARS CHRISTIANA

Când Nicola Pisano decorează pela 1270, în amvonul domului din Siena baza coloanei de mijloc, cu alegoriile celor 7 „Artes liberales" şi a Philosophiei, se profila la orizont Humanismul.

Acest lucru nu implică însă teza că cele 7 „Artes liberales" (Retorica, Gramatica, Dialectica, Aritmetica, Geometria, Muzica şi Astronomia) plus Philosophia, ar susţine prin forţa lor sfera religioasă-spirituală, reprezentată prin partea superioară a amvonului. Cu alte cuvinte, nu este nevoe a se crede că fără cele 7 alegorii, dela baza coloanei, amvonul nu ar fi putut exista. A vrut oare Nicola Pisano să simbolizeze sfera profană ca sprijinitoare necesară sferei divine, sau a vrut mai curând să demonstreze inferioritatea sferei profane în raport cu cea divină?

Considerăm ca prea optimistă interpretarea unora, care susţin că Nicola Pisano ar preludia, prin sculpturile sale, răsăritul humanismului, căci este greu de imaginat că un artist plastic să anunţe o mişcare caracteristică literelor; însă chiar dacă a făcut-o, nu a putut-o face decât inconştient, căci conştient a vrut desigur să reprezinte inferioritatea sferei profane în raport cu cea religioasă. Fără îndoială că Nicola Pisano a dorit să ilustreze în acest amvon tectonica „Cetăţii divine" (Civitas Dei) în sensul scolasticei, căci nu numai Thomas d'Aquino ci şi Bonaventura ne amintesc situaţia acestor „Artes", care pot fi folosite de către sfera religioasă ca servitoare (ancillae). Acestea stau din punct de vedere ierarhic încă pe pământ, constituind pentru oameni suprema treaptă pe care ei se pot avânta cu propriile lor puteri. Pentru a depăşi această treaptă este nevoe-chiar atunci când ştiinţele (Artes) sunt pline de virtuţile creştine-de ajutorul S. Dun. (. . . „in ordine ad finem ultimum supernaturalem ad quem ratio movet, secundum quod est aliqualiter et imperfecte informata per virtutes theologicas, non sufficit ipsa motio rationis, nisi semper adsit instinctus et motio Spiritus Sancti". Thomas de Aquino: Summa theologica, 1, 2, p. 68, 2) Arta profană nu era considerată de către simbolica thomista, drept o producţie superioară spirituală; doar pusă în serviciul religiei avea dreptul de a fi respectată. Intolerant, e drept, dar să nu uităm că suntem în „Dugento". De aceea amvonul din Siena marchează un punct important în drumul artei.

Deci chiar şi în această operă în care se spera să se recunoască o trăsătură humanistică, care să emancipeze arta de sub tutela religiosităţii, situaţia rămâne aceeaş: Ars christiana alături de Ars profana. Această situaţie rămâne în principiu, până în ziua de astăzi. Avântul uneia sau alteia stă în strânsă legătură cu spiritualitatea epocei respective. Ar însemna lipsă de obiectivitate, dacă nu am remarca faptul că în timpurile mai nouă, arta creştină a perdut teren, încet dar sigur. Lovitura cea mai grea a primit-o din partea Revoluţiei Franceze, care prin ridicarea unei fete frumoase la rangul de „Zeiţă a Raţiunii" a încercat să rupă orice relaţie cu Ecclesia. Simbolul acestei perioade „raţionale" este . . . ghilotina, ridicată în mijlocul pieţii. Unde sunt templele acestei „Zeiţe?" Care este arta inspirată de ea? Praf şi pulbere.

Secolul următor, industrializat şi materialist ne surprinde prin epocale progrese. Darwin ne povesteşte că suntem maimuţe, Krupp toarnă un tun uriaş, care ucide zeci de oameni într'o clipă, Marx vrea să ne proletarizeze pe toţi . . . In această situaţie este doar firesc că arta creştină s'a ţinut în rezervă, dar a continuat să existe în sensul vechei tradiţii. Ea poate fi găsită chiar şi sub forma profană, atunci când isvorul inspiraţiei este dragostea faţă de cel aproape. Astfel sunt pentru noi acele „Desastros de la Guerra" ale lui F. Goya, artă creştină. Dacă acest artist redă zguduitoare scene din războiul franco-spaniol, nu o face dintr'o plăcere sadistică, ci dintr'o compătimire şi dragoste fierbinte faţă de oameni. El vrea să trezească conştiinţa creştină a contemporanilor săi, arătându-le, în toată goliciunea rezultatele catastrofale ale unei descreştinări. El avertizează. O face cu acelaş drept cu care maeştrii goticului, atunci, când reprezentau pe monumentele funerare ale principilor pe înşăşi aceste capete încoronate, le executau în dublu exemplar: odată în toată splendoarea vieţii, iar a doua oară morţi, intraţi în putrefacţie, mâncaţi de viermi şi şopârle. Arta lui Goya, se străduește a ne salva din mocirla bestialităţii. Ne-am putea închipui că Goya a desemnat plângând.

Secolul nostru este decisiv, stăm la răscruce: acum ori niciodată. Lupta este prin excelenţă spirituală. Moştenirea nefastă a secolului trecut-materialismul-este la apogeu, însă şi Biserica lui Christ este la datorie. Se mai poate vorbi de o artă creştină în aceste vremuri? Trăim epoca artei moderne; despre ea se afirmă că ar fi pierdut „Mijlocul", l-ar pierdut pe Dumnezeu. (Sedelmeyer: „Verlust der Mitte").

Arta modernă, trebue privită cu alţi ochi decât arta clasică. In arta modernă, ca ori şi unde, există lucruri bune şi rele. Un fapt este cert: când în arta modernă se creiază o operă de calitate, atunci această operă posedă pe Dumnezeu în aceeaş măsură ca şi oricare operă a trecutului. Coloritul politic al artistului nu are în acest caz nimic de spus. Arta modernă poate crea tot atât de bine ca orişicare alta, opere creştine. Ba mai mult chiar, se simte actualmente un curent creştin din ce în ce mai pronunţat. Artişti cu renume i se dedică, numărul lor fiind în continuă creştere. Arta creştină este pe cale de a recuceri poziţia de pe care a fost temporal alungată. Nu este o coincidenţă.

Amintind pe Henry Matisse, celebrul avantgardist, care acum la bătrâneţe pictează în Sudul Franţei o capelă clădită după propriile sale planuri, pe George Rouault (Ciclul „Miserere") sau pe artistul renan Ewald Mataré care a executat noua poartă în bronz a domului din Colonia, nu facem decât să luăm la întâmplare trei exemple mai cunoscute. Rândul acestora s'ar putea continua, însă nu putem insista.

Natural din punct de vedere cantitativ, arta creştină de azi este inferioară celei din evul mediu. Calitativ însă de multe ori este la înălţime.

Cu totul altfel este situaţia în ţara clasică a materialismului. Acolo se cere cantitate. Acolo există anumite tipuri de busturi sau statui care se fabrică pe banda rulantă. Acestea sunt „operele de artă" în ţara „progresului". Maşina înlocueşte omul. Dar rezultatul?

Apusul creştin înseamnează primatul calităţii, materialismul păgân primatul cantităţii. Noi oamenii suntem liberi a alege ce vrem.

Ars Christiana-atunci când merită acest nume-trăeşte pe Dumnezeu; ea este vie şi creatoare, în ea găsim întruchipată suprema calitate: Fiul Omului. În acest sens înţelegem cuvintele lui Bernard de Clairvaux: „Caută-te în tine şi dacă te-ai găsit pe tine însuţi, atunci nu te-ai găsit; ci caută-te în tine şi dacă l-ai găsit acolo pe Cristos, atunci te-ai găsit".

J. P. L.

Comemorare în R.P.R.

Printre răuvoitorii din ultimul timp este eminentul savant francez A. Mazon, profesor la College de France şi membru al Institutului. Intr'o comunicare făcută acum câţiva ani la Academia de Inscripţii, A. Mazon caută să identifice pe autorul epopeii naţionale ruse în persoana lui Nicolae Niculaevici Bantyş-Kamenski (1737—1814). Acest autor rus este *Român din neamul boerilor moldoveni Bantâş*, — emigraţi în Rusia după catastrofa dela Stălineşti (1711), ale cărei consecinţe tragice pentru istoria noastră se aseamănă cu dezastrul din zilele în care trăim. Superstiţioşii pot descoperi vreo indicaţie mistică în etimologia locului de pe malul Prutului, unde Petru cel Mare a suferit înfrângerea.

Tatăl autorului epopeii (bănuit de A. Mazon) s'a născut în Iaşi, în 1709. Numele lui adevărat este Constantin Ursul, ginerele lui Artemie Bantâş. (Acest Artemie Bantâş era ginerele lui Teodor Bantâş, bunicul după mamă a lui Dimitrie Cantemir). Constantin Ursul muri în 1710, iar soţia sa Sofia se recăsători cu Postelnicul Ion Vracniţă şi plecă în Rusia la vărul ei Dimitrie Cantemir şi la celelalte rude emigrate. Nicolai, fiul lui Constantin Ursul, lua numele Bantâş al mamei sale. El este tatăl lui Nicolai Niculaevici Bantyş-Kamenski, presupusul autor al epopeii ruse.

Istoria acestor familii de emigraţi moldoveni şi contribuţia lor la cultura Rusiei este încă o pagină nescrisă a istoriei româneşti. Ei au dat culturii ruse contribuţii fără de care această cultură ar fi mult mai săracă. Puţini din ei s'au reintors pe pământul strămoşesc. Printre aceştia a fost cronicarul I. Neculce, ale cărui cuvinte ne arată, peste veacuri, care a fost viaţa acelor exilaţi în Rusia lui Petru cel Mare:

„Iară când mi-am luat ziua bună dela Dumitraşco Vodă, din Harcov, de m'am despărţit, mult mă îmbia să mai şez, şi multe se adeveria să-mi dee, şi să-mi isprăvească şi dela Împăratul mare milă . . . Dar eu am fost bucuros că au venit acel ceas de am găsit vreme să ies dintr'acel norod greu; că sunt nişte oameni foarte necredincioşi . . .

Ce, fraţilor Moldoveni, rogu-vă să luaţi aminte să vă învăţaţi, şi să vă păziţi. Oricât îi fi în cinste la vre un domn, bine este să-i sluješti cu dreptate, că şi dela Dumnezeu ai plată. Iară cu domnul niciodată să nu pribegeşti, măcar cum ar hi;

Căci străinii caută numai pre domn să-l miluiască şi să-l cinstească, iară pe boierii ce sunt pribegi cu domnul, într'o nimica sunt . . . Nădejdea domnului este ca seninul ceriului, şi ca încetul mării; acum este senin şi se face nour; acum este marea lină şi se face furtună." (*Letopiseţul Ţării Moldovei*).

Mulţumim lui Dumnezeu că firea nestatornică şi irascibilă a lui Dumitraşcu Vodă a contribuit să ni-l readucă acasă pe Neculce, altfel se poate ca filologii de azi să fi avut de descurcat cine ştie ce alte epopei naţionale ruseşti! Şi putem anticipa, fără riscul de a fi desminţiţi, că atunci când academicienii reperişti vor comemora pe Neculce, opera lui nu va fi explicată în lumina umanismului apusean, care a creat acea epocă de înflorire culturală în Moldova secolului al 17-lea; ci prin influenţa stepei în care cronicarul moldovean a fost exilat temporar.

GRIGORE NANDRIŞ

Domnul D. C. AMZĂR ne roagă să arătăm că broşura **„N. Iorga: Neamul Românesc"**, (tipărită în «**Omenia**, colecţie îngrijită de D. C. Amzăr», Freising 1950), n'a fost îngrijită de Domnia-sa.

Clişeele din pagina 1:

Femeile de mir purtătoare; Îngerul grăind către dânsele. Miniaturi din **Evanghelistar**, dăruit de Heinrich II Domului din Bamberg, ctitoria sa; la fundare (1007), sau la sfinţire (1014). Reichenau, începutul secolului XI. (München, Bayer. Staatsbibliothek. Clm. 4452).

Despre admonestarea Regilor

În vitrinele librăriilor din R. P. R. a apărut o „interesantă antologie": **Din literatura antimonarhică.** (Colecția „Biblioteca pentru toți"). În „studiul introductiv" al cărții, **Barbu Lăzăreanu** se muncește să arate" cât de impopulară a fost monarhia, impusă de imperialiștii și capitaliștii străini . . . ."

Sunt adunate în acest volumaș toate necuviințele scrise la adresa membrilor Dinastiei: dela „Spionul prusian" al lui D. A. Sturdza și până la obrăsniciile lui Ion Mătușa (Mircea Damian). Faptul că autorul „Spionului prusian", ajuns mai târziu Primministru, săruta mâna Regelui Carol I, (mâna „spionului"), când acesta i-o întindea, nu este, evident, amintit în „studiul" lui Barbu Lăzăreanu. Nu-s amintite nici umilințele lui I. Mătușa, pentru a scăpa de pușcărie.

Că în R. P. R. se scriu și se răspândesc astfel de cărți este în ordinea firească a lucrurilor. Nefiresc ar fi ca isprava din R. P. R. să facă școală printre Românii din exil. Fiindcă, iată, din când în când ni e dat să cetim, în publicațiile noastre de aci, lucruri foarte ne la locul lor. De pildă, un oarecarele scria că . . . nu-și permite să dea sfaturi Regelui, fiindcă e . . . de vârsta lui. (Adecă, dac'ar fi ceva mai bătrân decât Regele, ar face-o! Vă puteți ușor închipui câți „sfătuitori" nedoriți ar avea atunci Regele!). Cel ce nu-și permitea să dea sfaturi își lua, totuși, îngăduința de a-i spune Regelui că . . . dacă vrea să mai rămână în sufletul poporului trebue să facă așa și așa. (Cu alte cuvinte: nu că zic; dar spun!). Altul, foarte îndrăsneț, nu se sinchisea să aducă vorba despre . . . vacanțe și candidaturi la Tronul României.

Înclinarea omului din exil spre necuviință este explicabilă: nu, tu, lege; nu, tu, stăpân! (Că, doară, stăpânii tot dela Dumnezeu au fost și ei orânduiți!). Cu libertatea de care ne bucurăm noi, cei din exil, acum, nu ne vom mai întâlni **niciodată.** În țară, teama de **legi,** grija de a nu-ți pierde . . . **slujba,** ori frica de a nu sfârși în **ridicul** te struneau. Era acolo o societate încheiată; cu dreptarele ei de apreciere; cu posibilitățile ei de informare; cu simțul ei pentru măsură, în orice. Aici? Legile s'au desființa **nu mai stăm subt lege.** (De subt lege ne-a liberat, pe noi, țintuirea României pe cruce!). Teama de pierderea situației? Vorba Românului: caii dela bicicletă! **(Situație** vrem să ne facem -tocmai!- acum: «**acum ori niciodată**»**).** Cât despre partea ridicului, puțină bătae de cap: lumea din exil e prea amestecată; prea desorganizată; cumplit de neinformată.

Astăzi și aici, în afară de bunul-simț (ori de „calculul politic") nimic nu mai poate opri dela gestul ofensător la adresa . . . „amicului" Rege. În libertatea, aproape absolută, de care ne bucurăm noi, astăzi, putem răcni la Rege, în toată voia; putem să-i zicem ce vrem și cum vrem, fără teamă de vreun risc. (Dacă Regele nu vrea să ne facă oameni mari, l-am putea chiar și bate, - dacă am fi mai voinici decât el și dacă s'ar lăsa pradă ispitei de a se invălmăși cu poporul său) . . .

Aducerea primejdiilor, ori a fărădelegilor la cunoștința Regilor? Da! **E necesară.** Dar cu respectarea „regulelor jocului". Admonestare? Nu! **Regii nu se admonestează. Regii . . . se înlătură.** Pur și simplu.

Cine îi înlătură? Nici Dumneata, nici Dumnealui; nici Dumnealui plus Dumneata; nici Dumnealor, nici Noi. Când le vine sorocul, îi înlătură **Națiunea.** Națiunea, cu adevărat (Septemvrie 1940); nu câțiva tâlhari „în numele" Națiunii (Decemvrie 1947).

ÎNDREPTAR

Aniversare

În seara zilei de 27 Martie, Românii din München au sărbătorit aniversarea unirii Basarabiei. După slujba religioasă celebrată de Prea Cucernicul Protopop Emilian Vasilovschi a urmat cuvântarea D-lui G. Tase, care a expus documentat istoria frământată a Basarabiei până în zilele noastre.

P.

La dumnezeeasca strajă ...

«Venit-au mai înainte de dimineață cele ce erau cu Maria și aflând piatra răsturnată de pe mormânt, auzit-au dela înger: pe cela ce este întru lumina cea pururea fiitoare, cu morții ce-l căutați, ca pe un om? Vedeți giulgiurile cele de înmormântare: alergați și lumii vestiți că s'a sculat Domnul, omorînd moartea: că este Fiul lui Dumnezeu, cel ce a mântuit pe om».

VICTORII ROMÂNEȘTI ÎN EXIL

LEONTINOI

CETATEA MULT DORITĂ, SE LASĂ DESCOPERITĂ

Leontinoi, orașul cel mai bogat dintre coloniile calcideze din Sicilia, era piatra de scandal a arheologiei; oridecâte ori un arheolog încerca să-l descopere, el se ascundea și mai mult. Și nu se poate spune că n'a avut cercetători buni. Nume ca G. Di Columba, Paolo Orsi, amicul bun al lui Pârvan, Erich Boehringer dela Universitatea din Bonn, P. Griffo, directorul antichităților din Sicilia Centrală, erau destul de mari spre a se mai încerca ceva pentru descoperirea orașului. Toți au fost negativi, iar ultimul arheolog care s'a ocupat de Leontinoi, în 1948-1949, Dunbabin, termina capitolul său dedicat acestui oraș cu cuvinte care nu lăsau nici o îndoială: orașul nu se poate găsi.

Printre problemele puse arheologiei siciliene era și aceea de a relua acum cercetările de identificare a orașului. În contra tuturor așteptărilor orașul a venit la lumină. Încă din 16 Dec. 1950 se'ncepuseră pregătirile pentru acest nou asalt, în primele zile ale lunii Ianuarie 1951, după o matură citire a terenului și a textelor (în special Polybius, VII, 6 și Livius XXIV, 7, 2-5), zidurile orașului începeau să iasă la lumină. Era una din cele mai mari victorii ale arheologiei moderne. După aproape patru luni de muncă se poate spune că toată conformația orașului e clară.

Această mare victorie a arheologiei moderne se datorează a doi tineri arheologi: Prof. Giovanni Rizza și Prof. Dinu Adameșteanu. (Arheologul Adameșteanu este cel care dirijează lucrul pe șantier). Descoperirea este pe larg comentată de ziarele și revistele italiene. Cu ocazia vizitei senatorului Giambattista Rizzo și a deputatului On. Franco — reprezentanți ai guvernului —, Prof. Rizza și Prof. Adameșteanu — spune Il Corriere di Cattania (20-II-1951) — „au ilustrat magistral tuturor celor prezenți ceea ce s'a descoperit, relevând marea importanță a descoperirilor pe teren național și internațional, și au cerut ca lucrările menționate să fie intensificate prin sprijinul Guvernului, pentruca alte valori prețioase să vină la lumină, și vechea Leontinoi să găsească în aceste descoperiri comorile care vreme de secole au fost ascunse de natură".

În ticăloșirea și restriștea de azi, succesul compatriotului Dinu Adameșteanu cade asupră-ne ca o atât de necesară binecuvântare.

R.

S'au făcut tuturor toate!

Cineva mă întreabă și se'ntreabă dacă nu cumva patriarhul Justinian face toate rușinile pe care le face, cu scopul înalt de a salva creștinătatea ortodoxă; dacă nu cumva e șmecher . . .

Dacă patriarhul Justinian este „șmecher", sau nu, faptul nu are absolut nici o importanță: măsura faptelor unui arhiereu al lui Hristos este alta decât măsura faptelor omului politic. Arhiereul este „Chip al Tatălui." El este steag; iară steagul nu poate fi făcut treanță. Steagul se ține sus, cu riscul de a fi ciuruit de gloanțe. Treanța, aruncată undeva, scapă nesfârticată. (Dacă în cursul vremii **mărturisitorii** lui Hristos ar fi fost **șmecheri,** în cărțile de slujbă ale Bisericii nu s'ar mai fi păstrat **„martirica"; ci „șmecherica").**

L-am văzut odată pe Nae Ionescu sărutând mâna mitropolitului Gurie; pe stradă, în București. De ce săruta Nae Ionescu mâna mitropolitului Gurie? Fiindcă . . . recunoștea că Gurie e mai deștept decât el? Nu. Ci pentrucă Gurie avea puterea arhieriei; putere care ține de alt plan de realități, decât planul puterilor obișnuite. Cinstea aceasta, înfricoșată, închide în ea riscuri: uneori riscul vieții.

Din teamă pentru vieața (ori pentru averea lui), **un arhiereu al lui Hristos nu poate preamări doctrina leninisto-stalinistă.** Nu-i este îngăduit s'o facă. Pe Justinian l-am văzut, însă, făcându-o. Pentru care motiv? Pentru motivul că . . . doctrina aceasta **„asigură dreptatea socială".** (Ca și cum doctrina creștină ar primejdui-o!). Mai întâi această „asigurare" e cu totul discutabilă. Apoi, admițând că ar fi adevărat, — poate fi acesta motiv valabil pentru un arhiereu al lui Hristos de a preamări ateismul? Viclenie cu prețul **tăgadei** temeliei însăși a instituției pe care o reprezinți? Se merge prea departe cu viclenia!

Odinioară, în țară, am întrebat un preot bătrân, cum de a fost cu putință ca protoiereul X. să adune atâta avere. Îmi amintesc răspunsul:

— Cu Sfântul Pavel, tată! Cu Sfântul Pavel!

— Adecă, cum?

— S'a făcut **tuturor toate** . . . ca pe toate să le dobândească! Parodierea spuselor Apostolului Neamurilor **(„m'am făcut tuturor toate, ca pe toți să-i dobândesc** . . .) poate, evident, duce la multe. Sfântul Pavel însă nu și-a arătat înțelegerea pentru neputința omenească spre a dobândi el „demnități", ori mese bogate, cu băuturi alese; haine scumpe, Cadillac și secretară. Ci ca să dobândească **recoltă nouă pentru Hristos.**

Dacă îngenunchierile patriarhului Justinian ar duce la . . . hirotonisirea în arhiereu a lui Gheorghiu-Dej, ori la călugărirea Anei Pauker, atunci dreptatea lui ar străluci, ca soarele. Cu o condiție: ca toate acestea să se întâmple **înainte de alungarea Muscalilor** și de doborîrea comunismului la pământ. Căci după aceea, credem că Gheorghiu-Dej ar fi fericit să primească, drept plată, arhierie; iară Ana, stăreție. (Justinian însuși ar accepta — suntem încredințați — să intre, prea supus și prea plecat, subt „toiagul" . . . imperialistului de pe scaunul Romei).

G. R.

FEL DE FEL DE ECUMENICITĂȚI!

Preotul **I. Coman,** profesor la Facultatea de Teologie din București ne arată cum stau lucrurile cu **ecumenicitatea,** pe la ei, prin republică:

„I. P. S. Patriarh are meritul de a fi subliniat realitatea și frumuseța **ecumenicității ortodoxe.** În ce constă această ecumenicitate și prin ce se deosebește ea de ecumenicitatea catolicismului și de ecumenicitatea protestantismului?" Teoreticianul ne asigură că aci e vorba de un secret; de un șmecheșug. Deși se lasă greu, totuși ni-l cam desvălue:

„Secretul ecumenicității ortodoxe este, cum notează așa de frumos I. P. S. Patriarhul Justinian, duhul dragostei și al înțelegerii frățești. De aceea, fără ostentație și orgoliu pentru comoara ecumenicității, Ortodoxia ține, totuși, la ecumenicitatea creștină". Și acum deosebirile: **„Ecumenicitatea protestantismului e o simplă floare de stil** (prinurmare: nu e! n. n.); **sau dacă, totuși, convenim că este** (adecă: nu s'a pomenit și este! n. n.), între ecumenicitatea ortodoxă și cea protestantă raportul e dintre un munte masiv și nenumărate fire de nisip de la poalele lui sau de pe o plajă".

Dar teoria nu s'a terminat. (Vorba Sfântului Ioan Hrisostom, de ziua Învierii: „vițelul e interminabil!"). Cu „ecumenicitatea catolicității" lucrurile ar sta precum urmează: **„Spre deosebire de ecumenicitatea catolică, cea ortodoxă . . . nu se angajează în acțiuni politice, pentrucă acțiunile politice deformează și limitează ecumenicitatea". (Glasul Bisericii,** An. VIII, Nr. 5-6).

Ecumenicitate care se angajează în acțiuni politice! Acum numai înțeleg nici eu nimic: m'a întors pe dos! (Și mă simțeam așa de bine pe plaja gândirii colhoznice, în svonul sobornăielii . . . mono-polifonice!).

ger

Rost nou mânăstirilor din R.P.R.

„În mânăstirile noastre, după rânduiala Sf. Sinod, nu va mai intra nimeni în monahism, dacă nu cunoaște o meserie, dacă nu are **școala de calificare** și dovada că știe o meserie . . . Pe viitor toți viețuitorii unei mânăstiri vor fi datori să se încadreze, pe grupe, într'un atelier unde să lucreze ca să producă și să mănânce. Așa dar nu venim cu nimic nou, decât **aplicăm principiul Sf. Pavel,** încadrându-ne în duhul cel nou de astăzi, când toți suntem datori să ne afirmăm prezența în câmpul muncii . . . În felul acesta, noi nădăjduim să dăm monahismului nostru un zel nou, un îndemn nou, **un rost nou.** Înțelegerea acestui lucru am găsit-o și la conducătorii noștri de astăzi" (I. P. S. Patriarh **Justinian,** Cultele religioase în R. P. R., Editura Ministeriului Cultelor, 1949, p. 117).

Prinurmare monahismului ortodox din R. P. R. i s'a aflat „rost nou", potrivit . . . principiului Sfântului Pavel: **cine nu muncește să nu mănânce!** (Din respect pentru principiul Sfântului Pavel l-au trimis pe episcopul **Pacha** al Timișoarei să taie pământ, să spargă piatră și să le care cu roaba; pe alții i-au trimis să taie, de pildă, sare. Și deoarece sarea nu crește în pădure, trebue tăiată acolo unde se găsește ea: în ocnă).

Deci, dacă în mânăstirile ortodoxe ale României nu vor mai intra „pe viitor" decât **lucrători calificați,** ieromonahia, protosinghelia, ori arhimandriția se va da numai acelora **care vor depăși norma,** cu 100, ori cu 300%. Călugării pe care fericirea dela 23 August 1944 i-a apucat în mânăstiri, vor fi „încadrați, pe grupe, în ateliere". Cei care nu vor putea face „norma" (adecă cei bătrâni cu trupul) vor fi concediați, sau vor muri de foame. (Conform hotărîrii Sfântului Pavel, aplicată de Karpov). De venit în mânăstire, numai pentru a mânca, de pe urma muncii lui de lucrător calificat, nu va mai veni nimeni: nu spre mânăstiri vor zori lucrătorii calificați; ci spre fabrici care **plătesc.** Când toți călugării bătrâni vor muri și când cei tineri, cu certificat de meseriași își vor căuta rostul în alte părți, se va curma și untuldelemn al rugăciunii în sfintele mânăstiri. Socoteala nu e chiar așa de rea. Comuniștii au doar nevoe de câte un inconștient, pentru a-și împlini, prin el, drăceasca lucrare.

Lupta episcopilor împotriva mânăstirilor nu e nouă în țara românească. Ea nu începe cu Justinian. De reținut, însă, că toți luptacii împotriva sfintelor cetăți au fost **foștii preoți de mir.** Am văzut odinioară un ordin scris al unui vlădică ortodox, prin care erau alungate din mânăstiri „fetele" tinere, căci statul „are nevoe de soldați pentru apărarea frontierelor și de brațe de muncă pentru umplerea vistieriei publice". Așa scria fostul preot divorțat, ajuns prin grația partidului X. „chip al Tatălui". Vă închipuiți, deci, câtă revărsare de har cunosc aceste cuiburi de evlavie ortodoxă ca să poată birui în lupta lor cu episcopii cluburilor politice.

Revărsarea Harului acestuia îi va ajuta și pe călugării fără certificat de strungari în fier, din mânăstirile din R. P. R. Încă un an, doi, de robie și fumul de tămâie va alunga pe Necuratul.

G. Racoveanu

. . . ÎN STRUNE ȘI ÎN ORGANE!

Dela Liviu Stan, preot și profesor universitar, cetire:

„Nu vom încerca să cuprindem într'o privire de ansamblu întreg programul de activitate al Prea Fericitului nostru Patriarh Justinian, căci o astfel de încercare ar fi și imposibilă, deoarece programul I. P. S. Sale se elaborează continuu și se înnoește mereu, pe măsura în care obiectivele lui se înfăptuiesc. Și e firesc să fie așa; e firesc ca lucrurile să se petreacă astfel, dată fiind chibzuința, tenacitatea, suplețea și măestria de cârmaciu a Prea Fericitului nostru Patriarh" (în „Glasul Bisericii").

Bietul Justinian! Înconjurat de astfel de cântăreți îi va fi și lui greu să nu-și piardă firea!

ger

ÎNDREPTAR apare odată pe lună. Redacția și Administrația: Dr. Flaviu Popan, München 5, Kapuzinerstraße 38. DEUTSCHLAND, US-ZONE.

Buchdruckerei Freisinger Tagblatt